

Sostenir el Delta de l'Ebre

El Delta de l'Ebre ha passat, en pocs anys, de ser la Catalunya insòlita a haver de planificar-se la supervivència amb criteris que combinen equilibri ecològic i racionalitat econòmica.

El terme sostenibilitat, o desenvolupament sostenible, ha irromput en el vocabulari dels ecòlegs i dels gestors de l'economia amb més escrúpols: una carambola terminològica que integra progrés i respecte al medi natural. És a dir, el concepte de sostenibilitat implica una actuació que permeti un desenvolupament raonable, sense excedir els límits de la capacitat de recursos del medi o posar en perill el progrés de les generacions futures.

La Unió Europea, presidida per Espanya fins a final d'any, ha integrat la preocupació pel medi en el seu discurs, tal com manifesta el V Programa Comunitari en Matèria de Medi, "Cap a un desenvolupament sostenible", que estableix la necessitat d'introduir l'avaluació ambiental en les seues polítiques, plans i programes. La intenció sembla bona, però falten recursos econòmics i humans per a aplicar aquests programes de gran abast. Al Gore mateix, vice-president dels Estats Units, ha destacat en algun article que, per a fomentar el desenvolupament sostenible, el finançament és l'aspecte més important: no malgastar recursos, que els governs compren productes respectuosos amb el medi, que els criteris ecològics siguen tinguts en compte a l'hora d'atorgar préstecs, i que s'inverteixen en investigació ambiental a llarg termini.

La bandera de la sostenibilitat, també l'han alçada ara els conservacionistes del Delta de l'Ebre, que, a més de fer una diagnosi acurada dels problemes del delta, reclamen l'aplicació d'un pla de gestió integral que tinga en compte tot el territori deltaic, els efectes de les actuacions d'ordre físic o ecològic, i la compatibilitat amb models de progrés socioeconòmic menys agressius.

Del desert al ciment. Fa més de dos anys ja ho dèiem des d'aquestes pàgines: el Delta de l'Ebre és un territori molt jove, amb greus problemes de supervivència. Format definitivament aquests darrers cinc o sis segles, ha passat en poc temps de ser un terreny hostil, feu del paludisme, a una zona molt visitada i explotada per l'agricultura, la pesca i la caça –a més d'una reserva natural, és clar–. Les zones de Parc Natural figuren incloses en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) de la Generalitat de Catalunya, i hi ha previst que en 1996 el delta passe a formar part de la xarxa europea, Natura 2000.

Els experts defineixen la situació del Delta de l'Ebre de "crisi ambiental", amb vint-i-cinc espècies de vertebrats amenaçades d'extinció, sobretot peixos, amfibis i rèptils aquàtics; la retenció dels sediments als embassaments de l'Ebre –que posa en perill la integritat física de la terra deltaica–; la degradació paisatgística i el risc que els cultius d'arros s'hagen de canviar per uns de més rendibles (el preu d'aquest cereal, per exemple, acaba de baixar fa pocs dies), que no permetrien el manteniment dels hàbitats aquàtics.

Una sèrie d'organitzacions no governamentals (ONG) han emprès una Campanya per la Conservació i el Desenvolupament Sostenible del delta de l'Ebre. La Societat Espanyola d'Ornitologia (SEO), la xarxa mundial BirdLife –que promou la conservació dels ocells i els seus hàbitats– i Depana, amb el suport d'ACTE (Associació Conservacionista de les Terres de l'Ebre), han presentat unes directrius, anomenades Pla Delta XXI, per a garantir la conservació i la gestió integral del delta. Carles Ibàñez, doctor en Biologia, investigador del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona i coordinador de la Campanya SEO/Birdlife/Depana al Delta de l'Ebre, va presentar-les en el marc de la conferència "Desenvolupament sostenible i conservació del delta de l'Ebre", tinguda a Sant Carles de la Ràpita (el Montsià) els dies 21 i 22 d'octubre propassats.

Les jornades de la Ràpita varen reunir ecòlegs, bidlegs, geòlegs, enginyers agrònoms i especialistes en aqüicultura del més alt nivell, sovint implicats en programes de la Unesco. Els polítics en van ser els grans absents, i així, l'objectiu de posar en contacte els diferents

Sostenibilitat, futurible o fal·làcia?

Que el terme "desenvolupament sostenible" no acaba de funcionar, molts ho creuen. Bona prova d'això és el congrés que, amb l'expressiu títol de "Sostenible?", es va celebrar del 14 al 16 de desembre de la setmana passada a Terrassa. La sostenibilitat és un concepte de difícil equilibri i exigeix una reorientació de l'explotació actual dels recursos. A simple vista, desenvolupament i conservació es repel·leixen, es contradueixen. Pels conservacionistes "sostenibilitat" és una paraula inventada

pels economistes per disfressar l'agressivitat que avui dia requereix el progrés. Ramon Margalef, catedràtic d'Ecologia de la Universitat de Barcelona, creu que només és un terme propagandístic, una moda en el món de l'ecologia, que passarà com moltes altres. Margalef creu que el desenvolupament sempre implica una despesa de més energia i que sostenir vol dir mantenir el ritme d'acceleració actual: "Si no s'hi dona un altre contingut, per mi desenvolupament sostenible és tant com dir que continuï la disbauxa actual".

En canvi Ramon Folch, doctor en Biologia i primer titular de la càtedra Unesco de Desenvolupament Sostenible de la Facultat Llatinoamericana de Ciències Ambientals, defensa que aquest principi és una necessitat imperiosa, una exigència de tipus econòmic, una alternativa perquè el progrés es pugui mantenir, almenys limitadament. Folch denuncia els detractors, que vénen de fronts diferents: els qui objecten al desenvolupament sostenible que no té viabilitat econòmica i els altres, els "ecofonamentalistes" que contribueixen a alimentar una imatge messiànica de l'ecologia. **C. F.**

El Garxal. La construcció d'un port esportiu amenaça la desembocadura.

sectors implicats –conservacionistes, empresaris, pagesos...–, es veïe parcialment frustrat per l'absència de l'administració. Fernando García Novo, catedràtic d'Ecologia de la Universitat de Sevilla i membre de la comissió internacional d'experts que va estudiar l'entorn de Doñana, va fer una brillant exposició sobre la seua experiència.

En la confrontació entre sectors diferents i la implicació de l'administració en operacions especulatives, Manuel Chaves, president de la Junta d'Andalusia, va nomenar una comissió d'experts perquè analitzara en profunditat què s'havia de fer a Doñana: quatre economistes i sis científics més –entre ambientalistes, ecòlegs, geògrafs, zòlegs i hidròlegs–, tots ells dirigits pel sociòleg Manuel Castells, acabaren editant un *Dictamen sobre estratègies para el desarrollo sostenible del entorno de Doñana*, de trenta volums. L'aplicació de les directrius del dictamen demanaria una inversió de 400.000 pessetes per habitant, i, tot i així, García Novo va deixar clar que això no fóra suficient, que faria falta un procés de seguiment

i d'avaluació i la inspecció econòmica de l'aplicació del pla.

Demandar un pla de desenvolupament sostenible i de conservació del conjunt del Delta de l'Ebre, elaborat per una comissió independent d'experts, a l'estil de la de Doñana, és un dels objectius del Pla Delta XXI, presentat a la conferència per Carles Ibàñez, dins la reivindicació més àmplia d'un nou marc institucional per a la gestió de tot el delta. L'establiment d'aquest nou marc implicaria, a més, l'adequació de la legislació actual, la creació d'una figura global de protecció de tot el territori deltaic i el naixement d'una institució amb poder executiu per a assolir els objectius de conservació i de desenvolupament sostenible.

El Pla Delta XXI. A banda les recomanacions de noves figures administratives, el pla té directrius d'actuació concreta. En primer lloc garantir un cabal satisfactori de l'Ebre i estudiar la manera de descongestionar els sediments estancats a Riba-roja (la Ribera d'Ebre) i Mequinensa (el Baix Cinca), principalment; que la gestió de la conca tinga en compte l'existència d'un delta al final del riu. La millora de la qualitat de l'aigua implicaria un control dels residus, l'afavoriment de l'agricultura biològica, l'aplicació d'idees noves, com ara l'ús d'aiguamolls a la franja costanera perquè facen de filtre natural... Pel que fa a l'agricultura, és clar que la sostenibilitat del delta reclama el manteniment del cultiu de l'arròs, que actua a la vegada d'espai agrícola, d'aiguamoll seminatural, d'hàbitat i aliment d'algunes espècies, i de mitjà de subministrament d'aigua dolça a les basses. Aquesta importància estratègica hauria d'oferir ajuts econòmics als pagesos, sobretot als que s'apunten a pràctiques de baix impacte ambiental. En l'àmbit urbanístic, les directrius del pla preveuen, entre més coses, de completar les urbanitzacions existents sense expandir-les, potenciar els nuclis urbans i regular el trànsit fluvial. Ara, a Tortosa ja es poden llogar petites embarcacions per a baixar pel riu.

Les directrius del Pla Delta XXI es troben en fase d'esborrany, perquè els seus promotors voldrien que tots els experts que hi puguen intervenir, hi diguen la seua. Per bé que s'elaborarà un document complet, rigorós i ben documentat, això no vol dir que les autoritats en facen cas. Que prenguen el document final com a base de les possibles actuacions no és cosa assegurada, però els seus redactors pretenen que serveixi de font d'informació i de divulgació de la problemàtica i que no quede soterrat dins els calaixos de la burocràcia. La finalitat és que tant els polítics com els habitants de la zona s'adonen que la conservació de les riqueses naturals del delta depèn d'un canvi urgent del model de gestió actual. Adaptar-se o morir, simplement. **Carme Ferré**